
Ariogalos konferencijoje – vaikai apie vaikus Holokausto metu

Arūnas Mikalauskas

Klaipėdos r. Veiviržėnų Jurgio Šaulio gimnazijos istorijos ir pilietiškumo pagrindų mokytojas

Gilesniam susipažinimui su istoriniu kontekstu bei to meto fonu, bandymui nustatyti lietuviškąsavitumą pagerbiant aukas ir gelbėtojus, kolektyviai prisijungiant prie pasaulinės iniciatyvos „We Remember“ / „Mes prisimename“ tapo tradicija Tolerancijos ugdymo centrams, kitoms švietimo, kultūros institucijoms, daliai Lietuvos žydų bendruomenių atstovų susitikti Ariogaloje. Čia Tarptautinė komisija nacių ir sovietinio okupacinių režimų nusikaltimams Lietuvoje įvertinti kartu su Ariogalos gimnazija aštuntą kartą surengė Nacionalinę meninę konferenciją. Šių metų tema „Vaikai Holokausto metu“, kurioje vaikai kalba tarsi įsikūnydami į išgelbėtus vaikus. Kaip žinia, kad vyktų vertybių internalizacija, jostaptų sąvastimi, jos turi būti tam tikromis paradigmomis išgyventos.

Turbūt dažnas sutiks, jog muzika – tai ne tik garsai, tad renginio uvertiūroje, Ariogalos kultūros centre, skamba vietos gimnazistų atliekamas tematinis kūrinys... Ariogalos gimnazijos direktorius Arvydas Stankus akcentuoja stipraus partnerio, Tarptautinės komisijos sekretoriato vaidmenį kalbant apie skaudžią istorinę atmintį, tvarias meninio temos atskleidimo šaknis bei reiškia padėką už pasiruošimą. Tarptautinės komisijos nacių ir sovietinio okupacinių režimų nusikaltimams Lietuvoje įvertinti vykdantysis direktorius Ronaldas Račinskas išsako tikimybę, kad mokinių bendruomenių pasiruošimas, patirtys prisidės prie supratimo, kuo gali tapti neapykantos proveržiai. Izraelio ir JAV valstybių ambasadoriai Lietuvoje šiandien yra čia, su mumis prisimindami, kad pasaulis – tarp demokratijos ir diktatūros. Tai kas vyksta dabar Izraelyje, Ukrainoje yra akistata tarp demokratijos ir neapykantos bei brutalumo. Renginio metu linkiu pasisemti patirties, ja pasidalinti, pabendrauti kalbėjo minėtos institucijos vadovas.

Į konferencijos dalyvius kreipiasi Izraelio ambasadorė Lietuvoje Hadas Wittenberg Silverstein akcentuodama, jog jai „didelė garbė prisijungti prie šio, vieno svarbiausių įvykių, vykstančių šiomis dienomis Lietuvoje. Svarbiausias, nes jis paliečia pačias pagrindines žmogiškąsias vertybes ir vieną skaudžiausių įvykių jūsų ir mūsų tautų bei bendruomenių istorijoje. Noriu išreikšti didžiausią dėkingumą kiekvienam iš jūsų už nuoširdų dėmesį Holokausto studijoms ir tyrinėjimams“. JAV ambasados Lietuvoje politikos patarėjas William Kendrick teigė, kad „JAV ambasada didžiuojasi, kad palaiko istorinę tiesą ir skiria laiko Holokausto aukoms pagerbti. Tai būdai, kuriais galime atsakyti į klausimą, kaip tiek dabartinė, tiek ir būsima karta sužinos ir supras Holokaustą. Niekas taip aiškiai to neparodo, kaip vaikai. Vaikai – tai ateitis, galimybės, viltis. Per Holokaustą vaikams padarytos baisybės – tai ateities, galimybių, vilties sunaikinimas. Šiandien vėl matome tą patį – Rusijos karo nusikaltimus prieš vaikus Ukrainoje ir „Hamas“ žiaurumus Izraelyje“. Konferencijoje kalba išgyvenusių žmonių vaikai, anūikai – Kauno žydų bendruomenės pirmininkas Gercas Žakas, VŠĮ Šiaurės Jeruzalės direktorė Anna Avidan.

Svečių pasisakymuose kalbama apie žydų tautos tragediją - tai, kas vis dar skauda bei siejasi su šiandieninės geopolitikos tragizmu. Raseinių rajono savivaldybę atstovavo mero pavaduotojas Mingaudas Tamaliūnas bei Švietimo skyriaus vedėja Modesta Gailė, priminę apie vietos bendrapiliečių praradimus. Renginio kulminacija - sustabdyta kolektyvinė akimirka „We Remember“, prisimenant sunaikintą žydų diasporą Holokausto metu.

Ant scenos - jaunimas iš Radviliškio r. Baisogalos kultūros centro, Alytaus r. Daugų Vlodo Mirono, Krokialaukio Tomo Noraus-Naruševičiaus, Kauno Veršvų, Vilniaus „Žaros“, Biržų „Saulės“, Vilniaus r. Lavoriškių gimnazijų, Kupiškio Povilo Matulionio progimnazijos, Kauno Jono ir Petro Vileišių, Marijampolės „Ryto“ pagrindinės mokyklų bei Kėdainių profesinio rengimo centro. Moksleivių pranešimų etiuduose, literatūrinėse-meninėse kompozicijose, vaidybiniuose siužetuose, atsispindi to meto žydų vaikų kasdienybė iki Holokausto, paremta sąlygine vaikiška linksmybe bei išgyvenimo transformacijos - ištikus karui. Kaip pastebėjo Tarptautinės komisijos vykdančiojo direktoriaus pavaduotoja, švietimo programų koordinatorė Ingrida Vilkienė dominuojantis istorijų faktorius - 1941-1945 metų vaikai turėjo „kelias mamas“, kurios buvo gelbėtojos ir tiems išgelbėtiems vaikams, pasibaigus karui, buvo sudėtinga pažinti ir pripažinti tikruosius tėvus. Transliuotos istorijos - su sąlyginai laiminga pabaiga, minima diena, susijusiu su baisiu įvykiu, sulaužytais likimais. Be galo svarbu žinoti kaip žmonės žuvo, bet tuo pačiu labai svarbu žinoti kaip jie gyveno, tad ir kitąmet kviečiami apsilankyti Ariogaloje, reziumavo Ingrida.

Kaip žinia, kaskart mes sužinome kažko naujo, pasipildome išgyvenimais... Kad ir sudėtingais, bet jie svarbūs mums, žmonėms, nes turime turėti akistatą su praeitimi.
